

Knjiga o zaplembah

Povojni vojni plen

Zgodovinar Milko Mikola je po dolgem raziskovanju, ki mu je prineslo tudi doktorski naziv, postal vodilni poznavalec enega vodilnih revolucionarnih ukrepov: razlaščenja. Njegova črna knjiga komunizma, ki se ponuja s stvarnim naslovom *Zaplemba premoženja v Sloveniji 1943–1952*, razgrinja, kako je država dobila državno lastnino oziroma družba družbeno. Vze-la si jo je.

Delo je prvo svoje vrste, kajti njemu sorodne so se ukvarjale z nacionalizacijo in agrarno reformo. Narobe, trdi **Milko Mikola**. Začeti bi bilo treba z zaplembami, ker je bil to primarni in daleč najpogostejši ukrep, s katerim si je komunistična partija zagotovila realni temelj oblasti. Ko se je lotila nacionalizacij, je bilo to le pika na i. Večino premoženja je do tedaj že odvzela in prevzela. To je storila tako, da je skoraj vse, ki so kaj imeli, razglasila za sovražnike in zločince.

Knjiga je urejena kronološko in se začne v vojnem času, z odloki, ki so jih sprejeli Snos, vrhovni štab in predsedstvo Avnoja. Nadaljuje se s številnimi zakoni, ki so po vojni omogočali zaplemba, od zakona o pobijanju nedopustne špekulacije pa tja do kazenskega zakonika. Vsak od teh zakonov oziroma kategorij ljudi, ki so bili njihov predmet, je nato obdelan v posebnem poglavju,

poleg tega pa je študija strukturirana tudi po tipu sodišč; zaplembe so namreč predpisovala vojaška in civilna sodišča ter sodišča narodne časti. Delo se zaključuje s kratkim pregledom upravljanja s tem, kar je bilo zaplenjeno, in z oceno rezultatov.

O rezultatih: »V Sloveniji je že leta 1945 z zaplembami prešlo v državno last 69 odstotkov v industriji vloženega kapitala, 17 odstotkov pa ga je bilo pod sekvestrom.« Ali pa, izraženo s številom zaposlenih: aprila 1946 (to je še pred prvo nacionalizacijo) je v zasebni industriji delalo le še 7,8 odstotka ljudi.

O razlogih za to tiho revolucijo Mikola trdi, da so bili taktične in praktične narave. K taktiki: komunistična partija se je zavedala, da bi takojšnja nacionalizacija poslabšala mednarodni položaj nove države, zlasti odnose z Zahodom. K praktičnosti: pri nacionalizaciji je predvidena od-

škodnina; pri zaplembah to odpade, saj gre za kazen, za povrh pa so kaznovani še ocrnjeni in ali pospravljeni iz sveta živih ali pa uporabljeni za brezplačno delovno silo v kazenskih bataljonih.

Knjiga je opremljena z zopрно vsiljivo, eksplicitno risbo: spod črne tovarne se cedi kri. Vendar pa faksimili neskončnih seznamov in številni zarisi osebnih usod, med katerimi so nekatere brezumno surove in skregane z vsako pametjo, ne le s srčnostjo, nagibajo k razumevanju izbora. To je resnično strašna knjiga o pripravah »na širši polet socialistične preobrazbe naše države«.

Knjigo je izdal Zgodovinski arhiv Celje, ki je kljub naglici poskrbel za skrben, skoraj brezhiben knjižni izdelek. Nespametno je, da ni poskrbel še za pošten povzetek v tujem jeziku.

Alenka Puhar